

УДК 811.161.2'243'366.54

ЗАСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ СЕМАНТИКИ ТА ФОРМАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ДАВАЛЬНОГО ВІДМІНКА ІМЕННИКІВ

Ірина Муляр

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
кафедра перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців
проспект Гагаріна, 72, 49000, Дніпро, Україна
тел.: (+380)50 4535487
ел. пошта: imuliar5@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6727-686X>*

У статті розглянуто одне з актуальних питань вивчення граматичної системи на уроках української мови як іноземної, яке пов'язане із засвоєнням формальної репрезентації та семантики давального відмінка іменників.

Подано технології вивчення граматики, зокрема опанування формами давального відмінка іменників та усвідомлення його значення на основі узагальненого досвіду викладання цієї граматичної теми іноземним студентам підготовчого відділення.

Проаналізовано методичні особливості викладання української мови як іноземної на початковому етапі, який поєднує елементарний та базовий рівні вивчення української мови як іноземної.

Подано певні теоретичні відомості з граматичної системи української мови, зумовлені практичним спрямуванням навчання.

Зазначено, що вироблення комунікативних навичок неможливе поза формуванням граматичних навичок, пов'язаних із вибором та вживанням у мовленні потрібних відмінків. Свідоме володіння граматичною будовою мови допомагає будувати власні висловлення, водночас неточне розуміння граматичних одиниць і їх місця в граматичній системі гальмує та уповільнює мовну практику, викликає різні помилки в мовленні іноземців.

Наголошено, що вивчення граматики не виокремлюють як самостійний напрям роботи на уроках української мови як іноземної. Методика української мови як іноземної передбачає вивчення граматичних одиниць через одиниці, форми, моделі, через ситуативно-тематичну організацію навчального процесу, через практику мовлення. Перед студентом постає завдання висловити думку, і граматика стає інструментом вирішення та засобом комунікативної рефлексії.

Простежено, що давальний відмінок дозволяє виразити певний спектр значень, основними з яких є значення суб'єкта й об'єкта дії та ознаки предмета. Засвоєння іноземними студентами семантики давального відмінка сприяють різноманітні вправи, спрямовані на формування граматичних навичок та вирішення комунікативних завдань засобами мови.

Ключові слова: відмінки української мови, давальний відмінок, українська мова як іноземна, граматичні навички, мовні, мовленнєві, комунікативні компетенції.

DOI:

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Під час реалізації традиційних та інноваційних технологій викладання української мови як іноземної великих труднощів викликає вивчення відмінкової системи української мови, яка є визначною в багатьох аспектах вивчення мови. Функційно-комунікативна методика вивчення української мови як іноземної першочергово спирається на структурно-семантичний та функційно-граматичний підходи до осмислення та опису особливості граматичної системи сучасної української мови. Саме тому під час вивчення граматичного матеріалу, який репрезентує категорію відмінка іменників, поєднують спостереження відмінкового значення як абстракції,

окремої від синтаксичних функцій, які визначаються характером позиції, а також конструктивний контекст і структурну специфіку словоформи. Усе це в сукупності вможливує розгляд відмінкових та прийменниково-відмінкових форм іменника у функційному аспекті, тобто як елементарний «будівельний» матеріал для словосполучення і простого речення.

Зважаючи на те, що відмінок як носій значень, абстрагованих від його зв'язків і відношень, багатозначний, важливо в процесі вивчення української мови як іноземної знаходити максимально релевантну основу та формат для подання граматичної інформації, яка для студентів-іноземців є надважкою. Саме такою проблемою окреслено вивчення форм давального відмінка іменників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом відзначено появу значної кількості наукових досліджень із методики викладання української мови як іноземної. Зокрема видано низку праць, присвячених висвітленню актуальних питань щодо практичного впровадження сучасних методів навчання у викладання цієї дисципліни [1 : 3–4], [4 : 13–16], [6 : 22–27] тощо. Наявні розвідки з навчання прийменниково-відмінкової системи [2 : 193–198] та питань граматики [5], [10 : 73–76], [13 : 197–205] під час вивчення української мови як іноземної. Пропонована стаття є продовженням наших останніх досліджень з вивчення граматики студентами-іноземцями підготовчого відділення [8 : 112–114], [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас залишаються невирішеними питання, пов'язані з вивченням **морфологічного мінімуму**, зокрема категорії відмінків української мови на уроках української мови як іноземної.

Основна мета навчання мови іноземців – комунікативна, що полягає у вивченні мови як засобу спілкування в розмовно-побутовій та в майбутній професійній сферах. Тому кожне заняття з української мови як іноземної спрямоване на вдосконалення вмінь і навичок правильного спілкування у певних соціально-побутових ситуаціях. Відповідно до цього лексику вивчають у контексті під час її практичного застосування з урахуванням умов та змісту ситуації спілкування. Оволодіння засобами спілкування відбувається на основі використання готових фраз, граматики в такому разі служить лише для правильної побудови речень.

Засвоєння значення та вживання відмінків викликає певні труднощі в іноземних студентів, відчувається потреба в методичних рекомендаціях щодо методів та прийомів роботи, які сприятимуть оптимізації навчання під час вивчення граматики та формуванню української мовленнєвої компетенції.

Заслуговує особливої уваги засвоєння форми давального відмінка іменників, яка є однією з найуживаніших у розмовних фразах комунікативного зразка, виявляє різні значення відповідно до керувального дієслова, паралельну систему закінчень, чергування приголосних у деяких формах, до того ж ця форма потребує неухильного додержання норм культури мовлення, зокрема у формулах мовного етикету тощо. Є певні складнощі з засвоєнням змісту цього відмінка, оскільки одні й ті самі керувальні дієслова, які вживають з давальним відмінком, можуть бути поєднані з іменниками інших відмінків, деякі іменники мають однакові закінчення в інших відмінкових формах.

Метою статті є розгляд технологій роботи щодо вивчення актуального питання граматичної системи української мови як іноземної, пов'язаного з засвоєнням семантики та формальної репрезентації давального відмінка іменників, а також з опануванням його значення на основі узагальненого досвіду викладання цієї грама-

тичної теми іноземним студентам підготовчого відділення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У працях з морфології підкреслюють, що значення кожного відмінка сприймається лише на рівні синтаксису слова – у словосполученні. На основі ряду протиставлень кожний відмінок сприймається як значеннєво-функційна абстракція, що знаходить своє вираження у відповідній відмінковій формі [7 : 191].

Визначення обсягу значень відмінка здійснюється на рівні його основних функцій, тобто на основі типового зв'язку іменника в словосполученні і характеру відношень між граматично пов'язаними словами. Функційні можливості відмінкової форми в структурі речення завжди багатоманітніші, ніж основні відмінкові значення [7 : 192].

Значення давального відмінка в українській мові порівняно з іншими відмінками менш об'ємне. Цей відмінок виражає такий спектр значень: 1) об'єкта дії: *Вона послала (кому?) другові листівку; допомагати (кому?) дітям*. Словоформи з цим значенням виконують роль додатка; 2) суб'єкта дії: (кому?) *Дочці двадцять років (Дочка має 20 років); (кому?) Іванові не спиться (Іван не може спати)*. Це значення виражають додатки безособових речень, його встановлюють трансформацією цих речень в особові; 3) ознаки предмета (атрибутивної): *пам'ятник (який?) Шевченкові; Вибирайте лижі (які?) пропорційні зросту*. Ці словоформи виконують роль означення. В українській мові давальний відмінок не виражає значення обставини дії і характеризується тим самим набором відмінкових значень, що й називний відмінок. Різниця між цими відмінками полягає в тому, що для називного відмінка більш характерними є значення суб'єктне й означальне (предикативне), об'єктне ж значення для нього є периферійним (тільки у пасивних конструкціях). Для давального центральними є об'єктне і суб'єктне значення (лише в безособових реченнях), а периферійним виступає означальне (атрибутивне) [11 : 217].

У практиці викладання української мови як іноземної узвичасно вивчати відмінки поступово, у відповідній послідовності, зумовленій частотністю та регулярністю, комунікативною потребою застосовувати ці форми в мовленні: називний, кличний, знахідний, місцевий, родовий, давальний та орудний. Ознайомившись із змінюванням іменників, студенти паралельно вивчають відмінкові форми особових, присвійних та вказівних займенників. На зразках базових моделей речень із керувальним дієсловом створюють відповідь, яка доповнює дієслово потрібним за змістом іменником та співвідносним займенником у відповідному відмінку. Уживання таких моделей речень сприяє виробленню мовленнєвого автоматизму, залишає простір для творчості, дозволяючи комбінувати навчальний матеріал.

Відповідно до Типової програми [12] студенти підготовчого відділення повинні засвоїти значення давального відмінка, передбачені базовим рівнем засвоєння мови, серед них такі:

- логічний суб'єкт в конструкціях зі значенням ставлення до особи або предмета розмови (*Студентові подобається ця музика.*);
- логічний суб'єкт в конструкціях зі значенням фізичного або емоційного стану (*Дівчині погано.*);
- об'єкт наміру, побажання (*Я бажаю другові щастя.*);
- об'єкт, на який спрямована дія (*Ігор купив подарунок матусі*);
- ознака предмета (*Це пам'ятник Тарасові Шевченку*).

Значення давального відмінка, засвоєння яких передбачені середнім (пороговим) рівнем:

а) без прийменника:

- логічний суб'єкт у конструкціях на позначення віку (*Наталці вісімнадцять років.*);

- логічний суб'єкт дії зі словами (*не*) *можна*, (*не*) *слід*, (*не*) *треба*, *необхідно* (*Можна нам взяти підручники? Йому не слід вставати*);

- особа як об'єкт побажання, наміру, ставлення (*бажати*, *радіти*, *хотітися*, *подобатися*) (*Я бажаю матері щастя. Студентові хочеться відпочити*);

- об'єкт (адресат) дії (*Я дав книжку другуві. Деканові подарували картину*);

- належність, призначення (*Біля університету стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку. На столі лежав подарунок батькові*);

б) з прийменником:

- *завдяки* – причина з відтінком сприяння реалізації явища (*Завдяки добрим людям він одужав*);]- *всупереч*, *незважаючи на* – допустовість (*Всупереч обставинам він здобув вищу освіту*).

Починаючи засвоювати відмінювання, студенти повинні навчитися співвідносити форми непрямих відмінків іменників із формою називного відмінка.

Практичне знайомство з давальним відмінком студенти починають із вивчення позначення адресата (*кому?*), уживаючи розмовні фрази на зразок *Кому вона написала повідомлення?* – *Вона написала повідомлення брату* – ч.р. *-у(-ові/-еві)*, *батькові*. Одночасно вчать вживати паралельні закінчення в іменниках чоловічого роду *Сергію* – *ієві*, *викладач* – *викладачу* (*-еві*), *директор* – *директору* (*-ові*), *лікар* – *лікарю* (*-еві*), *герой* – *герою* (*-еві*). Особливої уваги потребує засвоєння чергування приголосних звуків *дочка* – *дочці* [*ц' :*], *подруга* – *подрузі*, *Солоха* – *Солосі*. Для унаочнення та узагальнення граматичної інформації такий матеріал подають у таблицях за родом, числом та певним закінченням іменників у родовому відмінку однини та множини *сестрі ж.р. -і/-ї*, *Олені*, *Марії*, *хлоп'яті* – ч.р. (*-ат/ят*)і, *батькам* – мн. *-ам/-ям*, *друзям* тощо.

Вивчення відмінків української мови неможливе без знайомства із дієслівним керуванням, знання якого дає можливість побудувати правильно речення українською мовою. Найуживаніші дієслова, які вимагають форми давального відмінка, поступово вивчають на прикладі простих базових структур комунікативного спрямування, ставлячи питання від керувального дієслова до іменника. Певний дієслівний мінімум визначено в Типовій програмі [12 : 88–96], як-от: *давати*, *пояснювати*, *віддавати*, *дарувати*, *показувати*, *співати*, *говорити*, *казати*, *телефонувати*, *дзвонити*, *дякувати*, *допомагати*, *купувати*, *розповідати*, *готувати*, *надсилати*, *читати*, *писати*, *викладати*, *вибирати*, *радіти*, *обіцяти*, *дозволяти*, *забороняти*, *приносити*, *відповідати* тощо. Вони є визначальними у побудові простих базових синтаксичних структур певного комунікативного спрямування, які розширюють через нанизування інших слів на базову фразу із керувальним дієсловом.

Під час творчого діалогічного мовлення студенти вчать ставити питання від керувального дієслова та відповідати на них, уживаючи іменники в давальному відмінку: *Кому ви допомагаєте?* (*батько й мати*). *Кому ви розповідаєте новини?* (*друзі*) *Кому студенти відповідають на занятті?* (*викладач*). На цьому етапі по-жвавліють засвоєння форм давального відмінка різноманітні усномовні завдання, бліцпитання, ситуативні ігрові форми завдань, клоузтести тощо.

Наступним є опанування дієслів *радіти*, *обіцяти*, + *інф.*, *допомагати*, *дозволяти*, *забороняти* в розмовних фразах *Я обіцяв батькам добре вчитися. Лікар*

не дозволяє батьку палити. Дають відповіді на питання *Кому виобицяли часто писати? Кому ви обицяли добре вчитися? Кому Олена допомагає вивчати українську мову?* Під час такої роботи важливо вживати паралельні форми особових займенників у давальному відмінку, замінюючи їх іменниками.

Далі студенти виконують завдання, у яких поєднано вживання вказівних, присвійних, питальних займенників та прикметників – *Якому* студенту ви допомагаєте? – *Цьому* (моєму, вашому) новому студенту. – *Якому* хлоп'яті ви допомагаєте? – *Цьому* (моєму, вашому) хлоп'яті. – *Якій* студентці ви допомагаєте? – *Цій* (моїй, вашій) новій студентці. – *Яким* студентам ви допомагаєте? – *Цим* (моїм, вашим) новим студентам.

Наступним завданням є вивчення розмовних фраз на зразок *Скільки вам/тобі (кому?) років? Кому скільки років? Мені 30 років. Брату 20 років* тощо.

Завоєння комунікативно значних дієслів *подобатися /не подобатися* пропонувано на зразках протилежних за значенням фраз – *Тобі подобається/ не подобається цей фільм? Тетяні подобається /не подобається цей журнал? Олексію подобається читати новини.* З метою збагачення словникового запасу іноземних студентів цей матеріал до речо доповнюють синонімічними дієсловами *любити, кохати*, які уживають з іменниками в знахідному відмінку. Бліщпитання, діалоги, рольові ігри тощо сприятимуть швидкому засвоєнню структур із керувальними дієсловами *даватися, хотітися, здаватися*. Важливо починати з найбільш уживаних значень, поступово розширюючи комунікативно значну словникову базу *Йй (Олені, Андрію, Наталіці) хочеться пити. Мені (вам, студентам) здається, що буде контрольна робота. Йому (Тарасу, Ніні) добре даються мови.*

За допомогою різноманітних усномовних завдань, ситуативних діалогів тощо студенти засвоюють суб'єкту функцію давального відмінка, реалізовану також у реченнях, складником яких є означальні прислівники зі значенням фізичного або емоційного стану – *Кому? Д.в. погано /страшно /зле, жарко ≠ холодно, важко = тяжко, цікаво, весело ≠ сумно* тощо. *Дітям весело /сумно в парку*; прислівники зі значенням відношення до дії (предмета, особи) – *Кому? икода /жаль, цікаво, важко* в розмовних фразах на зразок *Вам (друзям, сусідкам) цікаво/не цікаво слухати новини* тощо. Давальний відмінок суб'єкта стану дуже продуктивний у подібних розмовних односкладних реченнях, які можна творчо опрацювати на уроках з іноземцями.

Послідовно студенти засвоюють давальний відмінок із модальними словами *Кому? можна/ не можна, треба, потрібно, слід, необхідно + інф.* на прикладі розмовних фраз *Юрію слід відпочивати. Лікарю треба йти. Їм не можна запізнюватись* тощо.

Дбаючи про культуру мовлення, важливо вчити студентів правильно вживати форми іменників та займенників у формулах мовного етикету: *Дякую Вам* (Д.в.), *Пробачте (вибачте) мені* (Д.в.) та в словосполученнях на зразок: *телефонувати йому* (Д.в.) тощо.

На наше переконання, одним із взірців посібників з української мови для іноземних студентів, де глибоко та послідовно подано адаптований матеріал для практичного засвоєння семантики та формальної репрезентації кожного відмінка є праця [3]. Відповідно до вимог Державного стандарту України для іноземців, які починають вивчати українську мову, актуальними постають методики комунікативного спрямування, використання прийомів, які підвищують ефективність запам'ятовування, включення в процес навчання всіх репрезентативних систем: візуальної, аудіальної, кінестетичної. Тому структура уроків повинна мати, крім унаочненої теоретичної частини, систему завдань для самостійної роботи, відео та

аудіоматеріали, картки для самостійного засвоєння лексики, контрольні тести на перевірку нового матеріалу, додатки тощо. Усе це допоможе сформувати граматичні навички, сприятиме більш свідомому вирішенню комунікативних завдань засобами мови, дозволить підвищити ефективність навчання.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, вивчення граматичної форми давального відмінка іменників має свої особливості, на які потрібно зважати під час роботи на уроках української мови зі студентами-іноземцями підготовчого відділення. Для іноземців це складний матеріал, засвоєння якого потребує часу на відпрацювання та тренування. Важливо більше часу приділяти комунікативно-орієнтованим завданням, усним практикам, поєднувати граматику та розмовну частину, розвивати навички усного спілкування. Досвід викладання української мови як іноземної переконує, що для формування граматичних вмінь та навичок у студентів-іноземців під час вивчення мови вже на базовому рівні потрібно засвоювати граматичний матеріал на синтаксичній основі. Застосування таблиць систематизації граматичного матеріалу під час вивчення давального відмінка іменників, засвоєння керувальних дієслів, використання розмовних практик дає змогу сформувати базу знань із семантики, структури і функціонування окремої граматичної форми. Перспективними видаються подальші дослідження методики вивчення граматики студентами-іноземцями.

Список використаної літератури

1. Апоненко І. М. Використання активних методів у процесі навчання іноземних студентів. *Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Дніпро, 2020. С. 3-4.
2. Береза Л.О. Навчання прийоменниково-відмінкової системи української мови в іншомовній аудиторії. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер.: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 193–198.
3. Вальченко І. В., Прилуцька, Я. М. Ласкаво просимо! : навч. посібник з української мови для іноземних студентів : у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків. : ХНАМГ, 2011. Ч. 1. 383 с.
4. Гавриш А. О. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної на початковому та основному етапах. *Актуальні проблеми навчання іноземних студентів*. Матеріали XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро, 2020. С. 13-16.
5. Граматика української мови (у схемах та таблицях) для іноземних студентів. Синтаксис, стилістика / Л. Є. Азарова, Л. В. Горчинська, Н. Л. Клочко, Ю. В. Поздрань. Вінниця : ВНТУ, 2015. 110 с.
6. Зоуля І. Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. Вип. 9. С. 22–27.
7. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ.: Літера ЛТД, 2011. 560 с.
8. Муляр І.В. Усномовні завдання на практичних заняттях з української мови для студентів-іноземців підготовчого відділення. *Міжнародний науково-методичний семінар “Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам”: матеріали семінару, м. Харків, 25 лютого 2021 року*. Харків: ХНАДУ, 2021. С. 112-114.
9. Муляр І.В. Вивчаймо українські відмінки. Методичні вказівки для студентів-іноземців підготовчого відділення. Дніпро: Ліра, 2019. 44 с.
10. Пікулицька Л.В. Навчання граматиці студентів – не філологів у процесі викладання української мови як нерідної. Проблеми реформування педагогічної науки та освіти.

Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 15-16 лютого 2019 року). Херсон: Видавництво “Молодий вчений”, 2019. с. 73-76.

11. Сучасна українська мова: Морфологія : підручник. Київ : Знання, 2013. 524 с.
12. Українська мова як іноземна. Типова програма нормативної навчальної дисципліни для іноземних студентів підготовчих факультетів/відділень вищих навчальних закладів МОЗ України. Київ, 2015 р.
13. Юзвяк І. Особливості викладання кличного відмінка на заняттях з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. Випуск 14. С. 197-205.

References

1. Aponenko I. M. Vykorystannia aktyvnykh metodiv u protsesi navchannia inozemnykh studentiv. *Aktualni problemy navchannia inozemnykh studentiv. Materialy XXII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Dnipro, 2020. S. 3-4.
2. Bereza L.O. Navchannia pryimennykovo-vidminkovoi systemy ukrainskoi movy v inshomovni audytorii. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Ser.: Pedahohichni nauky*. 2018. Vypusk 1. S. 193–198.
3. Valchenko I. V. Laskavo prosymo! : navch. posibnyk z ukrainskoi movy dlia inozemnykh studentiv : u 2-kh ch. Khark. nats. akad. misk. hosp-va. Kharkiv. : KhNAMH, 2011. Ch. 1. 383 s.
4. Havrysh A. O. Aktualni problemy vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi na pochatkovomu ta osnovnomu etapakh. *Aktualni problemy navchannia inozemnykh studentiv. Materialy XXII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Dnipro, 2020. S. 13-16.
5. Hramatyka ukrainskoi movy (u skhemakh ta tablytsiakh) dlia inozemnykh studentiv. Syntaksys, stylistyka / L. Ye. Azarova, L. V. Horchynska, N. L. Klochko, Yu. V. Pozdran. Vinnytsia : VNTU, 2015. 110 s.
6. Zozulia I. Osnovni suchasni metody vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi (dosvid vykladachiv kafedry movoznavstva Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu). *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. 2014. Vyp. 9. S. 22–27.
7. Karaman S.O. Suchasna ukrainska literaturna mova : navch. posibnyk dlia stud. vyshch. navch. zakl. Kyiv.: Litera LTD, 2011. 560 s.
8. Muliar I. V. Usnomovni zavdannia na praktychnykh zaniattiakh z ukrainskoi movy dlia studentiv-inozemtsiv pidhotovchoho viddilennia. *Mizhnarodnyi naukovo-metodychnyi seminar “Novitni pedahohichni tekhnologii u vykladanni mov inozemnym studentam”*: materialy seminaru, m. Kharkiv, 25 liutoho 2021 roku. Kharkiv: KhNADU, 2021. S. 112-114.
9. Muliar I. V. Vyvchaimo ukrainski vidminky. *Metodychni vkazivky dlia studentiv-inozemtsiv pidhotovchoho viddilennia*. Dnipro: Lira, 2019. 44 s.
10. Pikulytska L. V. Navchannia hramatytsi studentiv – ne filolohiv u protsesi vykladannia ukrainskoi movy yak neridnoi. Problemy reformuvannia pedahohichnoi nauky ta osvity. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Uzhhorod, 15-16 liutoho 2019 roku)*. Kherson: Vydavnytstvo “Molodyi vchenyi”, 2019. s. 73-76.
11. Suchasna ukrainska mova: Morfolohiia : pidruchnyk. Kyiv : Znannia, 2013. 524 s.
12. Ukrainska mova yak inozemna. Typova prohrama normatyvnoi navchalnoi dystsypliny dlia inozemnykh studentiv pidhotovchykh fakultetiv/viddilen vyshchykh navchalnykh zakladiv MOZ Ukrainy. Kyiv, 2015 r.
13. Yuzviak I. Osoblyvosti vykladannia klychnoho vidminka na zaniattiakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*. 2019. Vypusk 14. S. 197-205.

**ASSIMILATION BY FOREIGN STUDENTS OF
SEMANTICS AND FORMAL REPRESENTATION
OF NOUNS IN DATIVE CASE****Iryna Muliar**

*Oles Honchar Dnipro National University
Department of Translation and Linguistic Training of Foreigners
Gagarin Avenue, 72, 49000, Dnipro, Ukraine
phone (+380) 50 4535487
e-mail: imuliar5@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6727-686X>*

The article deals with one of the topical issues of studying the grammatical system in lessons of the Ukrainian language as a foreign language, which is related to the assimilation of the formal representation and semantics of the dative case of nouns.

Techniques for studying grammar are presented, in particular, mastering the forms of the dative case of nouns and understanding its meaning based on the generalized experience of teaching this grammatical topic to foreign students of the preparatory department.

The methodological features of teaching Ukrainian as a foreign language at the initial stage, which combines elementary and basic levels of learning Ukrainian as a foreign language, are analyzed.

Certain theoretical information on the grammatical system of the Ukrainian language is presented, conditioned by the practical direction of education.

It is noted that the development of communicative skills is impossible without the formation of grammatical skills related to the choice and use of the necessary cases in speech. Conscious mastery of the grammatical structure of the language helps to build one's own utterances, while inaccurate understanding of grammatical units and their place in the grammatical system restrains and slows down language practice, causes various errors in the speech of foreigners.

It is emphasized that the study of grammar does not stand out as an independent area of work in the lessons of Ukrainian as a foreign language. The methodology of the Ukrainians as a foreign language involves the study of grammatical units through units, forms, models, through situational and thematic organization of the educational process, through speech practice. The student is faced with the task of expressing an opinion, and grammar becomes a solution tool and a means of communicative reflection.

It is determined that the dative case allows to express a certain range of values, the main of which are the meaning of the subject and object of the action and the features of the subject. The assimilation of the semantics of the dative case by foreign students is facilitated by a variety of exercises aimed at forming grammatical skills and solving communicative tasks by means of language.

Key words: cases of the Ukrainian language, dative case, Ukrainian as a foreign language, grammatical skills, language, speech, communicative competencies.

*Стаття надійшла до редакції 03.08.2022
доопрацьована 07.08.2022
прийнята до друку 10.08.2022*